

## Підсекція

# АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО ТА ГОСПОДАРСЬКЕ СУДОЧИНСТВО

---

**М.А. Баламуш**

*к.ю.н., ст. викладач*

## **ДЕРЖАВНА МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА МІГРАЦІЙНИЙ РЕЖИМ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ**

У системі права України, яка розвивається сьогодні під впливом євроінтеграційних процесів, відбуваються зміни, які суттєво впливають на її структурний поділ та позначаються на процесах формування категоріального апарату юридичної науки. Ці зміни торкаються і міграційно-правового регулювання.

Упродовж останніх десятиліть міграція набула ознак глобальної проблеми сучасності [1, с. 87] і на даний момент питання регулювання міграційних процесів в Україні є гострим та актуальним. На протязі тривалого часу засоби масової інформації повторювали дані щодо чисельності українців станом на 1 січня 1993 р., які сягали 52 млн. осіб. Але значні геополітичні зміни, економічна нестабільність та конфлікт на Сході України вплинули на всі аспекти життя суспільства, в тому числі і на міграційні процеси. Доказом того, є офіційні дані Державної Служби Статистики України (ДСУ) про 42,3 млн. осіб, які є громадянами України, без урахування анексованої території Автономної Республіки Крим та Севастополя, тобто природне скорочення населення становить понад 160 тис. осіб на рік. Крім того, не потрібно забувати і про східні регіони України, на яких проходить Операція об'єднаних сил ЗСУ, адже зробити точний перепис осіб, що проживають на окупованій території Донбасу неможливо і тому ДСУ керується попередніми даними щодо чисельності населення цього регіону.

Виникає питання про ефективність міграційної політики України та про нормативно-правове регулювання міграційних процесів, які, на наш погляд, потребують суттєвих змін, адже підписання Угоди про асоціацію та безвізовий режим між Україною та Європейським Союзом зіграли вирішальну роль у і так складному демографічному становищі країни.

Зазначені події не могли не торкнутись і внутрішньої міграції, внаслідок чого 20 жовтня 2014 р. було прийнято Закон України «Про забезпечення

прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [2], який було визнано міжнародними правозахисниками як такий, що відповідає міжнародним стандартам захисту прав внутрішньо переселених осіб (ВПО) та регулює форму та процедуру отримання відповідних документів щодо отримання спеціального статусу ВПО, а й визначає їх основні права. Разом з тим, даний нормативно-правовий акт має ряд недоліків та не розкриває весь перелік прав і обов'язків ВПО, що підтверджується постійними змінами та доповненнями з боку законодавчого органу.

Зазвичай, нормативно-правове регулювання міграційних процесів в країні здійснюється як реакція на негативні наслідки, які вже наступили по причині відсутності належного керівного впливу з боку держави. Прогнози залишаються невтішними, адже органи державної влади у своїх звітах наголошують на посиленні міграційних процесів, основною причиною яких вважають трудову міграцію, адже мова йде про більш ніж 3,2 млн. українців, які постійно працюють за кордоном, і близько 9 млн. громадян України, що мають сезонний підробіток у країнах-сусідах, основними з яких є Польща та Росія.

Попри зазначені проблеми, в Україні і сьогодні немає єдиної думки щодо місця в системі права міграційного права, відсутнє чітке уявлення про співвідношення державної міграційної політики та міграційного режиму України, існує несистематизоване міграційне законодавство та є суттєві проблеми в правозастосовній сфері. При чому, вирішити ці проблемні питання можливо лише у комплексі. Тобто спочатку на базі цілісної теорії про міграцію та міграційну політику можна вдосконалити національне законодавство, в свою чергу, систематизоване міграційне законодавство позитивно позначиться як на діяльності уповноважених на те органів, так і на реалізації прав і свобод фізичних осіб у цій сфері.

Актуальним залишається питання про місце поняття «міграційний режим» в категоріальному апараті адміністративного права та його співвідношення з такими поняттями як «міграційне право» і «державна міграційна політика». Адже поняття «міграційне право» і «державна міграційна політика» мають широке використання як в науковій літературі, так і в чинному законодавстві, тоді як поняття «міграційний режим» вживається в науковій літературі та чинному законодавстві скоріше як виняток, ніж правило.

На підставі аналізу думок, представлених в юридичній літературі, можна зробити висновок, що в дослідженнях суспільних відносин у сфері міграції присутні дві крайнощі.

Перша крайність пов'язана з теоретизуванням проблем міграційно-правового регулювання, коли за теоретичними конструкціями іноді не бачать проблем практично-прикладного характеру. Тобто мова йде про спроби де-

яких вчених обґрунтувати необхідність виділення в системі права України такої самостійної галузі права як міграційне право, про штучний відрив від конституційних або адміністративних правовідносин, так званих, міграційних правовідносин, тощо. При цьому вчені іноді не помічають свого згубного і руйнівного впливу на систему національного права, так як дроблення права на більш дрібні елементи завжди призводить до протиріч між ними, а в підсумку, це може призвести до втрати системою права України своєї основної ознаки – системності. Слід визнати той факт, що в юридичній науці неодноразово робилися спроби по розробці доктрини міграційного права України, яка б озброїла дослідників необхідною науковою методологією. Однак вважаємо, що спроби вчених поліпшити в Україні міграційну політику та міграційне законодавство шляхом доведення існування такої самостійної галузі права як «міграційне право», є шляхом у нікуди.

Друга крайність в дослідженнях міграційних процесів в Україні полягає в аналізі емпіричних даних в сфері міграції без застосування загальних теоретичних підходів. Тобто коли висновки та рекомендації щодо поліпшення чинного міграційного законодавства робляться виключно на підставі аналізу статистичних даних без залучення теоретичних знань. Дійсно, наука, в тому числі і наука про міграцію, без практики мертва, адже наука виникла і існує для вирішення проблем, що виникають на практиці. Разом з тим, не слід забувати, що практика без науки сліпа, а тому розвиток міграційного законодавства та поліпшення діяльності суб'єктів, що реалізують державну міграційну політику, неможливий без напрацювання і систематизації наукових знань про міграцію, міграційні процеси та міграційні відносини. На нашу думку, концепція міграційного режиму як одного із видів адміністративно-правових режимів може стати тією теоретичною базою, яка дасть поштовх для розвитку науки у цій сфері та сприятиме ефективності як міграційного законодавства, так і якості правозастосовної діяльності суб'єктів державної міграційної політики.

### **Література:**

1. Супруновський А. Доктринальні проблеми дослідження міграційних процесів / А. Супруновський // Вісник Національної академії прокуратури України. – № 1 (39). – 2015. – С. 87-90.
2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 22.10.2014 р. № 1706-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – №1. – Ст. 1.